

DE BIJBELSE KERNWOORDEN VREZE DES HEEREN + GODZALIGHEID

I. HET OUDE TESTAMENT

I ירא

2. Ehrfurcht, fromme

Scheu vor etw. haben, *revereri*, m. d. acc., vor den Eltern Lv 19 3, d. Feldherrn Jos 4 14; d. Heiligtume Lv 19 30, d. Eide 1 S 14 26 (dag. ist Ps 72 5 יִרְאֶיךָ z. l.: *er wird lange leben*). Daher: יִרְאֵת אֱלֹהִים Gott fürchten (vgl. z. יִרְאָה), wegen überwältigender sinnlicher Eindrücke 1 S 12 18; ihn scheuen als den Bestrafer des Unrechts Ex 14 31, dah. fromm s., zB. Ex 1 17. Lv 19 14. 32. 25 17. Jer 26 19. Pr 3 7. Hi 1 9. M. מִלִּפְנֵי Koh 8 12. 13; ohne אֱלֹהִים Jer 44 10.

יִרְאָה (s. ירא I; Barth § 5^c) *cstr.* יִרְאָה, *pl.* יִרְאִים, *cstr.* יִרְאָה (Ges. § 93ⁱⁱ), *f. cstr.* יִרְאָה (or. יִרְאָה, Kahle 73) Pr 31 30 — (als Verbaladj.) sich fürchtend Dt 20 8. 1 S 23 3, m. d. acc. d. P. od. S. Gn 32 12. Koh 9 2. Dn 1 10, m. מִלִּפְנֵי Dt 7 19. Jer 42 11. 16, m. ל' *c. inf.* Ri 7 10. Bes.: vor Gott, m. d. acc. Gn 42 18. Dt 25 18, Jahve verehrend 2 K 4 1. 17 32. Jon 1 9, sein Wort Ex 9 20; m. d. gen. gottesfürchtig Gn 22 12. Ex 18 21. Jes 50 10. Hi 1 1. 8. 2 3. Koh 7 18. *f.* Pr 31 30; *pl.* d. Frommen Mal 3 16 (Ggs.: וִירְאִים). Ps 15 4 u. 6., bes. die Proselyten Ps 115 11. 118 4; m. מִצְדָּה Pr 13 13; Gottes Namen Mal 3 20; m. מִלִּפְנֵי Koh 8 13.

יִרְאָה (v. ירא I; Barth § 21^c), *cstr.* יִרְאָה, m. *suff.* יִרְאָה, *f.* — (*inf.* v. ירא) sich fürchten, Furcht Ps 55 6, m. נִרְוָה Ez 30 13, יִרְאָה Jon 1 10. 16; m. d. acc. 2 S 3 11, m. obj. *gen.* Dt 2 25; als *acc.* aus Furcht Jes 7 25 (anders Jacob, ZAW 18 287 u. Wellh., GGA 1902, 140). Bes. Furcht vor Gott (wie ass. *palāhē ili*, vgl. zu b. a. פלה), m. d. acc. Dt 4 10 u. 6. 1 K 8 43. Jes 29 13. Jer 32 39. 2 Ch 6 33, vor seinem Namen Dt 28 58. Ps 86 11. Neh 1 11; m. obj. *gen.* Gottesfurcht Jes 11 2. 3 (Chajes, GSA 20 303: יִרְאָה v. proph. Visionen). 33 6. Ps 5 8. 90 11. Pr 2 5 u. 6., als Anfang d. Weisheit Ps 111 10. Pr 1 7. Hi 28 28; als *acc.* 2 S 23 3 (Klost.: יִרְאָה); als Basis d. Moralität Gn 20 11 (vgl. טָלַח I. H. 743 10 u. دین ZDMG 59 614f.); in obj. S.: Religion Ps 19 10, vgl. Jes 29 13. Ohne *gen.* Hi 15 4, יִרְאָהֶיךָ deine Gottesfurcht Hi 4 6. 22 4. — Zu Ez 1 18 vgl. Corn. u. Berthol.

A. *Tekstgegevens OT* inzake de uitdrukking godvrezend/ godvruchtig (-heid)/ godzalig (-heid), -lijk - vreze des Heeren; o.a. volgens concordantie Trommius, s.v. vrezten; Gesenius' Hebr. und Aram. Handwörterbuch; 16^e Aufl. 1915 inzake de Hebr. ww. yara' + yare' + yir'ah.

B. Betekenis van deze tekstgegevens

1. Als tweede betekenis van het Hebr. werkwoord yara' (vrezten) wordt aangegeven: eerbied, schroom ontzag voor iets/ iemand hebben (Lat. *revereri*). Voor God (met Elohim); vgl. yir'ah (onder):

- God vrezten; vanwege de overweldigende zintuiglijke indruk, zie 1 Sam. 12:18; Amos 3:8; zie afbeelding.
- Ontzag voor Hem hebben als de bestraffer van het onrecht, zie Ex.14:31;
- Vroom zijn, bijv. Ex.1:17; Lev.19:14, 32; 25:17; Spr.3:7; Pred. 8 :12, 13; 12:13; Jer. 26:19; 44:10 (zonder Elohim).
- Oprecht en vroom, godvrezende en wijkende van het kwaad (Job 1:8v; 2:8)

2. Het Hebr. werkwoord yare' heeft vaak de algemene betekenis van (iemand, iets) vrezten (bijv. 1 Sam. 23:3; Jer. 42:11, 16). Maar ook wordt het ww. zeer vaak gebruikt voor:

- God vrezten; eerbied/ ontzag hebben voor God; bijv. Jozef tot zijn broers in Egypte (Gen. 42:18); ook Deut.15:18; 2 Kon. 4:1; 17:32; Ps. 25:12; Jona 1:9. Ontzag hebben
- voor Gods Woord (Ex.9:20). Abraham heet Godvrezende (= Gode gehoorzaam (Gen. 22:12); vgl. ook Ex. 18:21. Die de Heere

vreest = naar de stem van Zijn Knecht hoort (Jes. 50:10). Job 1:1,8; :8 (vroom en godvrezend, wijkend van het kwaad); vgl. Pred. 7:18; Mal. 3:16; 4:2;

Zef. 3:7; Ps. 115:4; 118:4; 119 :63 (ik ben een metgezel van allen die U vrezten).

3. Het Hebr. werkwoord yir'ah wordt ook vaak gebruikt als aanduiding van:

- God vrezen (Deut.4:10; 1 Kon.8:43 (opdat alle volken God vrezen gelijk Israël); Hij is ‘vreselijk’ = te vrezen (o.a. Ps.111:9);



- God zal Zijn vreze in hun hart geven (Jer. 32:38v);
- Verenig mijn hart tot de vreze Uws Naams (Ps. 86:11);
- Lust hebben Uw Naam te vrezen (Neh. 1:11);
- Een man van getrouwheid en godvrezend boven velen (Neh. 7:2);
- De Geest van de vreze des Heeren, rustend op de Messias (Jes.11:2 en 3); zie ook 2 Sam. 23:3;
- De vreze des Heeren zal zijn schat zijn (Jes. 33:6);
- De sterkte van Uw toorn naardat Gij te vrezen zijt (Ps. 90:11);
- De vreze des Heeren verstaan = de kennis van God vinden (Spr. 2:5);
- De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid/ wetenschap (Ps.111:10; Spr. 1:7; Job.28:28); zie ook Job 4:6; Zie onder:
- De vreze des Heeren is rein (Ps. 19:10).¹

C. Samenvatting/ toepassingen

יְרֵאָתָהּ הַכְּמָהּ וְיִרְאֵת יְהוָה

1. Als de Heere Zich vertoont, laat dat een ‘zintuiglijke’ waarneming achter.
2. God vrezen is ontzag voor Hem hebben, ook voor Zijn straffen. Wie kent de sterkte van Gods toorn?!
3. Oprecht en vroom, godvrezende en wijkende van het kwaad zijn drie dingen die bij elkaar horen.
4. God vrezen is niet: bang voor Hem zijn. Het is ontzag en eerbied voor Hem hebben en voor Zijn Woord. Het is Hem kennen en gehoorzamen.
5. Die de Heere vreest, is gewillig gemaakt om naar de stem van Gods Knecht te horen (Jes. 50:10). De Heere vrezen gaat niet en nooit om de beloofde Messias om. De ondervinding van Gods vergeving maakt godvrezend (Ps.130:4). Zo maakt ook de Geest van de vreze des Heeren, rustend op de Messias, de mensen getrouw en godvrezend.
6. Het is alleen door de uitstorting en inwoning van Gods Geest in ons hart, dat het komt tot de vreze des Heeren; zo wordt ons van huis uit zo verdeelde hart verenigd tot de vreze van Gods Naam en krijgen wij lust om naar Gods geboden te leven. De vreze des Heeren is rein.
7. Het is Gods bedoeling, dat alle volken God vrezen gelijk Israël
8. De vreze des Heren is het beginsel van alle wijsheid en wetenschap. (lijfspreuk van G. Voetius. Zie boven.

¹ In deze voordracht is gebruik gemaakt van 1. Trommius’ *concordantie*, s.v. vrezen; 2. Gesenius’ *Hebr. und Aram. Handwörterbuch*; 16^e Aufl. 1915, de Hebr. ww. yara’ + yare’ + yir’ah 3. Robertson’s *Word Pictures in Bible Works* en *Easten Bible Dictionary in Bible Works*; 4. *Woordenboek in E-sword* (ISBE = Internat. Standard Bible Encyclopedie) in E-sword.

II. HET NIEUWE TESTAMENT

A. Tekstgegevens NT

In het NT zijn er verschillende Griekse woorden die vertaald kunnen worden met respectievelijk:

a. Godvrezend (*eulabès*)

- Luk 2:25. deze mens was rechtvaardig en godvrezend (Simeon)

b. Godvruchtig (*eulabès, theosebès, eusebès*)

- Joh. 9:31. maar zo iemand godvruchtig is
- Hand. 2: 5. 8:2. godvruchtige mannen....
Hand. 22:12. Ananias, een godvruchtig man.

c. Godvruchtigheid (*eulabeia./ theosebeia*)

- 1 Tim. 2: 10. vrouwen die de godvruchtigheid belijden;
- Hebr. 12: 28. God welbehagelijk dienen, met eerbied en godvruchtigheid.

d. Godzalig (*eusebès/ euseboos*)

- Hand. 10: 2, 7: godzalig en vrezende God, met heel zijn huis (Cornelius);
- Tit. 2: 12: de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig, en godzalig leven in deze tegenwoordige wereld;
- 2 Petr. 2: 9: zo weet de Heere de godzaligen uit de verzoeking te verlossen (als Lot).

e. Godzaligheid (*eudebeia*)

- Hand. 3: 12. door onze eigen kracht of godzaligheid (lat.: *causa meritoria*)
- 1 Tim. 2: 2. In alle godzaligheid en eerbaarheid
3:16. de verborgenheid der godzaligheid is groot ²
4: 8. de godzaligheid is tot alle dingen nut
6: 3. de leer, die naar de godzaligheid is.
6: 5. menende, dat de godzaligheid een gewin zij.
6: 6. de godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging
6: 11. jaag na gerechtigheid, godzaligheid, geloof.
- 2 Tim. 3: 5. hebbende een gedaante van godzaligheid
- Tit. 1: 1. de kennis der waarheid die naar de godzaligheid is
- 2 Petr..1: 3. wat tot het leven en de godzaligheid behoort
1: 6. voeg bij de lijdzaamheid godzaligheid
1: 7. en bij de godzaligheid broederlijke liefde.
3:11. in heilige wandel en godzaligheid.

² In Easten Bible Dictionary (Bible Works) lezen we over godzaligheid (godliness): 'It supposes knowledge, veneration, affection, dependence, submission, gratitude, and obedience.... In 1Ti 3:16 it denotes the substance of revealed religion.' Zie verder C.den Boer, *De eerste brief van Paulus aan Timotheüs*; Kampen 1994, 2^e druk; blz. 90vv: 'Het geheimenis van godsvrucht. Het geheim van een leven in diep ontzag voor en in nauwe verbondenheid aan de levende God. Want dat is immers godzaligheid. Zo trilt er in ons hart en leven iets door van de hartveroverende tegenwoordigheid van God. Een machtig geheimenis. Het geheim van Gods gemeente is er niet om geheimzinnig over te doen. Het is een publiek geheim. Het mag aan de grote klok worden gehangen. ...Het geheim van Gods gemeente. Ten toppunt gestegen. Soli Deo Gloria. God alleen de eer.'

f. Godzaligheid oefenen (eusebeoo) (eusebeia)

- 1 Tim. 4: 7 oefen uzelf tot godzaligheid
- 1 Tim. 5: 4. aan hun eigen huis godzaligheid oefenen.

Godzattiglijk (euseboos)

- 2 Tim. 3:12. en ook allen, die godzattiglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.

B. Rubricering en samenvattende toepassingen van de betekenissen van deze tekstgegevens

1. In het NT worden verschillende personen godvrezend/ godzattig genoemd. Simeon bijv., discipelen van Jezus. (o.a. Annanias) ; het houdt in, dat zij in hun leven God behagen, Hem dienen met eerbied. Ook vrouwen doen dat.
2. Godvrezenden zoals Cornelius zijn heidenen met een intense belangstelling voor de Joodse godsdienst; zij zijn ook wel gedoopt, maar niet besneden.
3. Godzaligheid houdt praktisch in, dat wij de wereld verzaken, de oude natuur doden en in een nieuw godzattig leven wandelen' (doopsformulier)
4. Godzattigen worden niet zelden zwaar beproefd en soms ook heftig vervolgd. Zij worden ook geconfronteerd met verzoeken. Denk aan Lot. Maar had hij niet zelf voor een leven in Sodom gekozen? Met zijn vrouw en kinderen.
5. Onze eigen kracht en godzattigheid is geen bron van prestaties, wel kanaal waardoor Gods liefde stroomt.
6. Godzaligheid is een groot geheim, een intens genoegen en een geweldige winst. Gods kind kan er overal mee terecht in het leven. De leer der godzattigheid prijst zo'n leven aan, een leven in broederlijke liefde.³
7. Godzaligheid gaat, als het goed is, gepaard met eerbaarheid (geen vrouw als lustobject), met



zelfop-offering (geen hebzuchtig bestaan), met geloof en gerechtigheid, met uithoudingsvermogen. Oefen uzelf daarin.⁴

ft van godsvrucht de volgende $\epsilon\upsilon\sigma\epsilon\beta\omicron\varsigma$, *euseboos*) as denoting in the heart, is the summing up of "form" (2 Tim. 3:5). The term is godliness" (1Tim. 3:16).

⁴ Zie verder in mijn website (dsdenboer.refoweb.nl) in de rubriek Praktisch Theologische Voordrachten: De voordracht over De praktijk van de godzattigheid. C.den Boer, *De praktijk van de godzattigheid*, in mijn website

8. Schijn bedriegt. In Gods Woord worden wij steeds gewaar-schuwd voor uiterlijke vroomheid, geestelijke na-aperij en een dubbel leven.

9. John Bunyan tekent ons in zijn Christenreis een gestalte die hij de naam geeft van Mooiprater uit de Praatstraat, een man met een gladde tong. Van hem kan gezegd worden: Op straat een heilige, maar thuis een duivel. Godsvrucht is niet maar een zaak van het gelaat, van het gewaad en van gepraat, maar van de daad.⁵

De Eolusharp (tenslotte)

De Eolusharp is een snaarinstrument dat bestaat uit een open frame waarover vijf tot twaalf gelijkgestemde snaren van ongelijke dikte zijn gespannen. Het frame is voorzien van schermen. Daardoor kan de eolusharp in de open lucht, wanneer de snaren op een bepaalde stand tegen de wind gehouden worden, reeds mooi gaan klinken. Zo is ook het godvruchtig gemoed als een snaarinstrument waaraan de wind van de Geest het schoonste lied ontlokt.

* * * *

⁵ De afbeelding gunt ons een blik in een eetkamer van een boerderij met een gezin verzameld rondom de maaltijd met de Bijbel op tafel.. Het onderschrift luidt: La piété.